

Ishøj Kommune

Sundhedsanalyse 2022

Sundhedstilstand, økonomi, erfaringer og indsatsområder i Ishøj Kommune

Indledning

Ishøj Kommune er udfordret på det sundhedsmæssige område. Sundhedsprofilen for Region Hovedstaden 2021 viser, at Ishøj Kommune befinder sig i kommunesocialgruppe fire, og således har en høj andel borgere med kort uddannelse, borgere der er uden for arbejdsmarkedet, samt borgere med lav årlig indkomst. Demografiske og socioøkonomiske forhold har betydning for borgernes sundhedstilstand og sundhedsadfærd og sammenlignet med andre kommuner, har Ishøj en høj andel af borgere med livsstilsbetingede og kroniske sygdomme.

Nærværende analyse af sundhedsområdet præsenterer status for sundhedstilstanden for borgere i kommunen, og præsenterer en række relevante datatræk.

Analysens indhold

Analysen af sundhedsområdet er inddelt i flg. 4 overordnede afsnit:

1. **Den kommunale opgave inden for sundhedsområdet**
2. **Sundhedstilstanden i Ishøj kommune**
3. **Sundhedsudgifter: Økonomi 2019-2022**
4. **Erfaringer med sundhedsindsatser**
5. **Administrationens anbefalinger**

1. Den kommunale opgave inden for sundhedsområdet

I Danmark løser kommunerne en afgørende rolle i det danske sundhedsvæsen. De kommunale velfærdstilbud er med til at sikre behandling, pleje og omsorg tæt på den enkelte borger. Kommunerne har ansvaret for en lang række sundhedsydelse tæt på borgeren bl.a. forebyggelse, behandling og genoptræning.

De nære sundhedstilbud i kommunerne foregår ofte i tæt samspil med de sociale indsatser, og bliver blandt andet varetaget af læger, sygeplejersker, fysioterapeuter, ergoterapeuter, social- og sundhedsassistenter, social- og sundhedshjælpere m.fl.

Kommunale sundhedsopgaver:

- **Genoptræning:** Kommunerne har ansvaret for al genoptræning, der ikke foregår under indlæggelse på sygehus. Formålet med genoptræning i kommunerne er at sikre målrettede, sammenhængende og effektive genoptræningsforløb for patienter, der har behov for genoptræning efter udskrivning fra sygehus. Efter sundhedslovens § 140 skal kommunen tilbyde genoptræning til patienter, der udskrives fra et sygehus med en genoptræningsplan. Kommunen kan ikke tilsidesætte den lægefaglige vurdering af patientens genoptræningsbehov, som er foretaget på sygehuset.
- **Hjemmesygepleje:** Kommunerne har ansvar for at tilbyde sygepleje til alle borgere i kommunen efter henvisning fra en læge. Formålet med den kommunale hjemmesygepleje er at forebygge sygdom, fremme sundhed, yde sygepleje og behandling, rehabilitering og palliation til borgere, der har behov for det. Hjemmesygepleje ydes til borgere i alle aldre i tilfælde af akut eller kronisk sygdom, hvor sygeplejefaglig indsats er påkrævet. Målet er at skabe mulighed for, at borgeren kan

blive i eget hjem, herunder plejebolig mv., hvad enten der er tale om sygdom af midlertidig eller kronisk art, forskellige handicap eller situationer, hvor døden er nært forestående.

- **Kommunal tandpleje:** Den kommunale tandpleje omfatter børne- og ungdomstandpleje, omsorgstandpleje samt specialtandpleje. Børn og unge under 18 år har gratis adgang til tandpleje. Det er muligt at få behandling i specialtandplejen, hvis man på grund af sindslidelse, psykisk udviklingshæmning m.fl. ikke kan bruge de andre tandplejeordninger. Det er muligt at modtage tandpleje i omsorgstandplejen, hvis man på grund af nedsat førlighed eller vidtgående fysisk eller psykisk handicap kun vanskelig kan benytte andre tandplejetilbud. Socialtandplejen er målrettet de mest socialt udsatte borgere, som ikke kan benytte andre tandplejetilbud.
- **Sundhedspleje:** Kommunerne er ifølge Sundhedsloven forpligtet til at tilrettelægge forebyggende sundhedsydelse, som kan bidrage til at sikre børn og unge en sund opvækst og skabe gode forudsætninger for en sund voksentilværelse.
- **Forebyggelse:** Kommunerne står for konkrete forebyggelsesindsatser indenfor en lang række områder bl.a.:
 - Forebyggelsespakker
 - Rygning
 - Overvægt
 - Forebyggelse hos gravide og småbørn
 - Vaccinationer
 - Forebyggelse hos børn og unge
 - Kronisk sygdom og multisygdom
 - Overvægt
 - Idræt (drift og anlæg)
 - Alkohol- og stofmisbrug
- **Alkoholbehandling/behandling af stofmisbrug:** Kommunerne har ansvaret for alkohol- og stofmisbrugsbehandling i Danmark. Det er som udgangspunkt muligt selv at vælge, om man vil behandles i sin hjemkommunes tilbud eller i andre kommunale, regionale eller private tilbud forudsat, at man er visiteret af kommunen til behandling.

2. Sundhedstilstanden i Ishøj

Data fra Sundhedsprofilen 2021

Spørgeskemaundersøgelsen "Hvordan har du det?" skaber hvert fjerde år grundlag for en opdateret sundhedsprofil med information om borgernes trivsel, sundhed og sygdom i region og kommune og følger udviklingen over tid.

Spørgeskemaundersøgelsen gør det muligt at sammenligne en lang række af oplysningerne i sundhedsprofilen i Region Hovedstaden med oplysningerne i de øvrige regioners sundhedsprofiler og muliggør dermed, at den enkelte kommune kan sammenligne egne resultater med resultater i de øvrige kommuner.

Sundhedsprofil for Ishøj Kommune

I foråret 2021 blev der udsendt spørgeskemaer til 2450 ishøjborgere på 16 år eller derover. I alt deltog 1098 borgere.

Rapporten beskriver adfærdsformer eller risikofaktorer, som belaster folkesundheden i Region Hovedstaden markant. Rapporten berører desuden den sociale ulighed i sundhed både på individniveau og på tværs af kommunerne i regionen.

I 2017 gik det på flere parametre den forkerte vej. Ishøj havde fortsat mange rygere (hver femte borger røg dagligt), der var kommet flere borgere med usunde kostmønstre og flere borgere med svær overvægt. Samtidig havde vi en høj andel af borgere med dårligt mentalt helbred. Det samme billede gjorde sig gældende på landsplan og i Region Hovedstaden.

Sundhedsprofil Ishøj Kommune 2021:

Tabel 1:

Region Hovedstaden		Ishøj Kommune					
	Alle %	Alle %	Mænd %	Kvinder %	16-34 år %	35-64 %	65+ %
Rygning/andre tobaksprodukter							
Daglig rygning 2021	13	19	20	18	16	22	16
Daglig rygning 2017	16	20	25	15	18	22	15
E-cigaretter 2021	3	5	6	4	5	5	2
E-cigaretter 2017	3	4	4	3	2	5	1
Brug af røgfri tobak og/eller nikotinposer 2021	3	2	4	1	4	2	1
Alkohol							
Drikker over 14/21 genstande om ugen 2021	7	5	6	4	3	5	7
Dikker over 14/21 genstande om ugen 2017	8	6	7	5	4	5	11
Rusdrikkeri af alkohol 2021	12	6	9	3	4	7	6
Rusdrikkeri af alkohol 2017	14	8	12	5	7	9	9
Fysisk aktivitet							
Lav fysisk aktivitet 2021	18	28	26	30	33	24	31
Lav fysisk aktivitet 2017	19	27	23	31	26	25	32
Vægt							
Moderat overvægt 2021	32	35	41	29	27	39	37
Moderat overvægt 2017	31	37	42	31	26	42	39
Svær overvægt 2021	15	25	24	26	15	31	24
Svær overvægt 2017	13	20	20	20	11	24	22
Kost							
Usundt kostmønster 2021	14	20	21	18	21	19	18
Usundt kostmønster 2017	12	19	23	15	20	16	23
Søvn							
Meget generet af søvnbesvær 2021	14	17	13	20	19	16	14

Meget generet af søvnbesvær 2017	13	17	11	24	20	19	11
Mental sundhed							
Høj score på stresskala 2021	30	33	31	35	36	33	26
Høj score på stresskala 2017	25	30	23	36	36	29	22
Ensomhed 2021	13	13	11	14	18	11	10
Ensomhed 2017	8	8	6	10	11	7	7
Livskvalitet							
Dårlig eller meget dårlig livskvalitet 2021	5	5	6	5	6	6	3
Dårlig eller meget dårlig livskvalitet 2017	5	6	5	7	6	7	5
Meget dårligere livskvalitet pga. COVID-19 2021	18	18	21	16	16	18	23
Mindre godt eller dårligt selv vurderet helbred 2021	16	19	16	23	14	20	27
Mindre godt eller dårligt selv vurderet helbred 2017	15	21	18	23	19	21	24

Ovenstående tabel viser bl.a., at borgere i Ishøj Kommune inden for områderne rygning, fysisk aktivitet, svær overvægt og usundt kostmønster stadig ligger over landsgennemsnittet. Livskvalitet ligger på niveau med landsgennemsnittet, og borgernes forbrug af alkohol ligger under landsgennemsnittet. Ligeledes viser den indsamlede data, at borgerne i Ishøj følger de nationale tendenser vedr. høje procentuelle angivelser af borgernes selvoplevede mentale sundhed.

Administrationen vil derfor i denne analyse sætte et særligt fokus på :

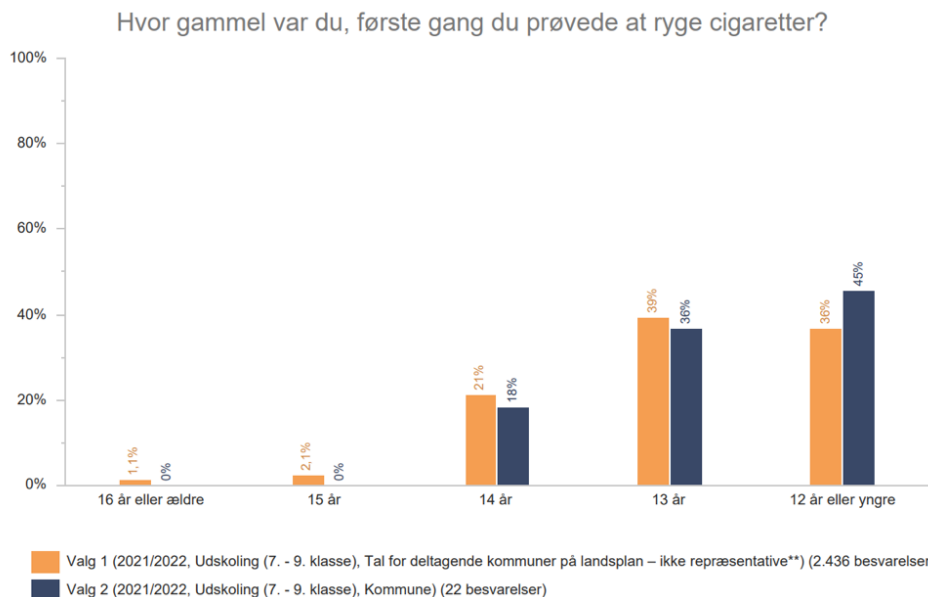
- Rygning
- Overvægt
- Mental sundhed

Rygning

Ungeprofilundersøgelsen om rygning

Af Ungeprofilundersøgelsen fremgår det, at 1 % af eleverne i 9. klasse i Ishøj Kommune ryger dagligt. Det er 0,1 procentpoint mere sammenlignet med elever i 9. klasse på landsplan. I Ungeprofilundersøgelsen fremgår det, at unge i Ishøj Kommune i en tidligere alder prøver at ryge cigaretter for første gang i forhold til på landsplan.

Figur 2:

Kilde: Ungeprofilundersøgelsen 2021-2022. (Blå farve indikerer Ishøj).

Sundhedsplejen i Ishøj Kommune har mulighed for at henvise til 'STOPLINJEN'. Derudover taler sundhedsplejerskerne med de unge om, i hvilke situationer rygetrangen melder sig, og hvilke strategier de kan bruge til at undgå disse. Sundhedsplejen tilbyder desuden opfølgende samtaler med fokus på rygestop.

Rygning voksenområdet

Sammenholdes data fra Sundhedsprofilen 2021 med data fra 2017 vedr. rygning, ligger Ishøj stadig markant over det regionale gennemsnit med 6 % flere daglige rygere end i resten af Region H. Således ryger hver femte borger i Ishøj dagligt. Der gives dog et fald på 5 % fra 2017 til 2021 blandt andelen af mandlige ishøj borgere der ryger dagligt.

Tabel 3:

	Region Hovedstaden		Ishøj Kommune				
	Alle %	Alle %	Mænd %	Kvinder %	16-34 år %	35-64 %	65+ %
Rygning							
Daglig rygning 2021	13	19	20	18	16	22	16
Daglig rygning 2017	16	20	25	15	18	22	15

Kilde: Sundhedsprofilen 2021.

Siden 2014 har Ishøj haft en koordineret partnerskab om rygeforebyggelsesindsats med 8 andre kommuner gennem indsatsen 'Klar livet – uden røg og rusmidler'.

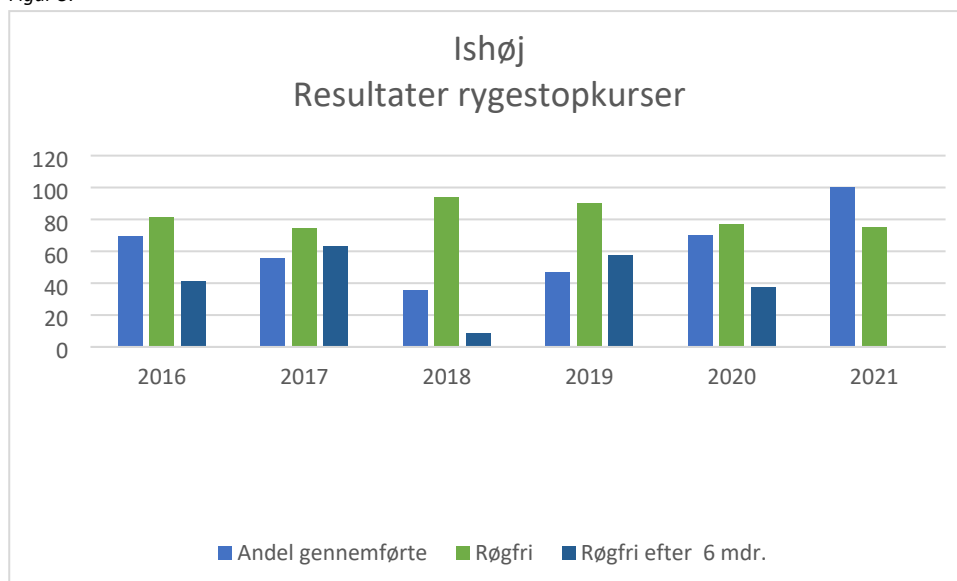
Tabel 4:

Udvikling i Ishøj	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Brugt Stoplinjen	45	32	21	35	26	
Antal E-kvittere	25	119	98	86	109	53
Antal deltagere i kurser	78	56	45	86	43	8
Antal tilbud i alt	148	207	164	207	178	61
Andel gennemførte	69,2	55,4	35,6	46,5	69,8	100
Røgfri	81,5	74,2	93,8	90	76,7	75
Røgfri efter 6 mdr.	41	63,2	8,3	57,7	37,5	

Kilde: Klar til livet – Uden røg og rusmidler 2022.

Udviklingen viser et markant fald i aktiviteter 2021, der skyldes borgernes forbehold for at indgå i rygestopforløb under Coronapandemien. Faldet ses på tværs af alle kommuner i samarbejdet på Vestegnen. Ligeledes har Ishøj Kommune i en periode i 2021 ikke haft kompetencen til at facilitere rygestopforløb på grund af personaleudskiftning. Administrationen oplever stigende interesse for tilbudene i 1. kvartal af 2022.

Figur 5:

Kilde: Klar til livet – Uden røg og rusmidler 2022.

Andelen af gennemførte forløb for rygestopkurser har siden 2019 været stigende. I samme periode har andelen af borgere, der kategoriseres som røgfri dog været faldende - fra 90 % i 2019 til 75 % i 2021.

Andelen af storrygere i ishøj ligger ifølge Sundhedsprofilen over det regionale gennemsnit. Differencen mellem storrygere i Ishøj og gennemsnittet for Region H er 3,6 procent. 67 % ønsker at stoppe med rygning, og således er der stort potentiale for forbedring af denne gruppes sundhedstilstand, hvis kommunen formår at føre dem til indgang til rygestoptilbud.

Sundhedsstyrelsen anbefaler, at kommunen sikrer, at mindst 5 % af kommunens borgere, som ryger, hvert år benytter et tilbud om rygestop – enten via de kommunale tilbud eller de nationale rygestoptilbud. En effektiv behandling af tobaksafhængige rygere forudsætter som regel gentagne tilbud om hjælp til rygestop, da mange ofte skal igennem flere rygestopforsøg, før de bliver røgfri. Endvidere er der en livslang risiko for tilbagefald.

Tabel 6.:

	Region H	Ishøj
Storrygning	5,3 %	8,9 %
Ønske om at stoppe blandt storrygere	75 %	67 %

Kilde: Sundhedsprofil for Region Hovedstaden 2021

Overvægt

Overvægt er en problemstilling for både børn og voksne i Ishøj Kommune. Ifølge Sundhedsprofilen er overvægt og særligt svær overvægt et af de områder, hvor Ishøj adskiller sig mest fra de andre kommuner i regionen. For Ishøj Kommune var der i 2021 25 %, der vurderedes at være svært overvægtige. Til sammenligning var der 15% i de øvrige kommuner i regionen. Samtidig er der også sket en væsentlig stigning i andelen af borgere med svær overvægt i Ishøj Kommune fra 20 % i 2017 til 25 % i 2021.

Af Sundhedsprofilen kan det ses, at det særligt er i aldersgruppen over 35, at der er udfordringer i forhold til svær overvægt. Fra andre undersøgelser, særligt fra Sundhedsplejerskerne og Ungeprofilen, kan det dog ses, at der også blandt børn og unge er udfordringer i forhold til vægt.

Overvægt hos børn og unge ud fra et sundhedsfremmende og forebyggende perspektiv.

Der har i mange år været en stor og særlig indsats omkring overvægt hos skolebørn, men som i mange andre kommuner er overvægt fortsat en udfordring i Ishøj Kommune.

I de fleste familier opstår overvægtsproblematikkerne tidligt i barnets liv. Forskning i overvægt blandt børn viser, at blandt andet amning, overgangskost og forældrenes interaktion med barnet i forbindelse med måltiderne, såvel som forhold under graviditeten, kan have betydning for udvikling af overvægt og svær overvægt i barndommen.

Sundhedsfremmende tilbud ved risiko for overvægt

Databasen Børns Sundhed har udarbejdet en sundhedsprofil for børn født i 2019 i Ishøj Kommune, som sammenholdes med de øvrige kommuner, som er tilmeldt databasen.

De mest markante resultater angår emnerne amning og overvægt. I Ishøj Kommune ligger andelen af børn, som ammes fuldt i mindst fire måneder, væsentligt under gennemsnittet for de kommuner, som er tilmeldt databasen, mens andelen af børn med overvægt/svær overvægt i 6-10 måneders-alderen ligger markant over gennemsnittet. Sundhedsstyrelsen fremhæver, at fund i studier kan være et udtryk for, at amning ser ud til at beskytte mod senere overvægt og svær overvægt.

Tabel 7:

Andelen af børn, som ammes fuldt i mindst fire måneder i Ishøj Kommune	48,5 pct.
Andelen af børn, som ammes fuldt i mindst fire måneder for Novax kommuner ¹	60 pct.
Andelen af børn med overvægt/svær overvægt i seks- til ti-måneders alderen for Ishøj 2019	8,5 pct (4,5 2018)
Andelen af børn med overvægt/svær overvægt i seks- til ti-måneders alderen for Novax kommuner 2019	5,1pct.

Overvægt: udskolings elever i Ishøj

Ligesom Sundhedsprofilen 2021 for voksne borgere i Ishøj Kommune viser, at andelen af borgere med moderat og svær overvægt ligger over landsgennemsnittet, fremgår det i Sundhedsprofilundersøgelsen for elever i 9. klasse, at andelen af elever med moderat eller svær overvægt er markant højere i Ishøj end på landsplan. Særlig markant er forskellen mellem andelen af svær overvægt i henholdsvis Ishøj kommune og hele landet. Samme billede tegnes også af data fra Danmarks Statistik. Som det fremgår nedenfor ligger Ishøj i top/bund i forhold til andelen af overvægtige eller svært overvægtige for udskoling.

Den samlede andel af overvægtige og svært overvægtige i udskoling fordelt geografisk på top 10 og bund 10 (2012-2018):

Tabel 8:

Rudersdal	9 %
Gentofte	9 %
Hørsholm	10 %
Lyngby-Taarbæk	11 %
Solrød	11 %
Allerød	12 %
Frederiksberg	13 %
Furesø	14 %
Dragør	14 %
Roskilde	14 %
Albertslund	24 %
Langeland	24 %
Stevns	24 %
Bornholm	24 %
Høje- Taastrup	25 %
Kalundborg	25 %
Brøndby	25 %
Tønder	25 %
Ishøj	28 %
Lolland	28 %

Kilde: Danmarks Statistik, analyse 2021.

Af Ungeprofilundersøgelsen for elever i 7.-8. klasse fremgår det også, at elevernes selvrapporterede sundhedstilstand ligger dårligere end landsgennemsnittet i forhold til kost og motion². På trods af den stigende overvægt blandt børn og unge jf. Sundhedsprofilen for elever i 9. klasse viser det sig, at eleverne i

¹ 33 kommuner benytter Novax.

² Kost: I Ishøj Kommune mener 59 % 7.-9. klasser elever, at de enten er helt eller delvis enige i, at de får motion nok. På landsplan ligger tallet på 68 %.

Motion: I Ishøj Kommune mener 50 % 7.-9. klasser elever, at de enten er helt eller delvis enige i, at de spiser sundt. På landsplan ligger tallet på 63 %.

Ishøj Kommune ikke selv oplever større utilfredshed med deres vægt i forhold til på landsplan, som det fremgår i Ungeprofilundersøgelsen for elever i 7.-8. klasse.³

Kost og motion

For at forebygge og imødegå overvægt så er kosten og motionen et væsentligt parameter. Af Sundhedsprofilen fremgår det, at også her har en markant højere andel af borgere i Ishøj Kommune et usundt kostmønster (20%) sammenlignet med gennemsnittet for Regionen (14%). Samtidig er der også flere med en lav fysisk aktivitet i Ishøj (28%) sammenlignet med gennemsnittet for Regionen (18%).

Tendenserne ses allerede hos de små børn. Sundhedsplejen ser således, at der er en øget risiko for motoriske vanskeligheder ved skolestart blandt de børn, der har bemærkninger til deres motorik i otte- til ti-måneders alderen. I sundhedsprofil for børn født i 2019 i Ishøj Kommune (Databasen Børns Sundhed, 2021) fremgår det, at af andelen af børn i sundhedsplejerskens journal med bemærkning til motorisk udvikling i det første leveår er lidt højere (3,9 %) end den samlede andel (3,3 %). Data fra Sundhedsplejens indskolingsundersøgelse i de tre seneste skoleår viser, at 19 % af alle børn i skoleåret 2020-2021 har motoriske vanskeligheder.

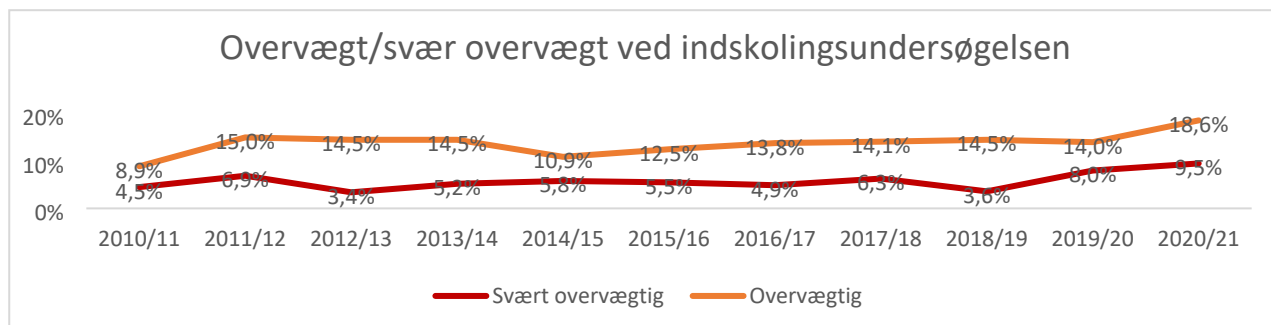
På dagtilbudsområdet er et af kvalitetsparametrene *Krop, sanser og bevægelse* og der arbejdes derfor systematisk med dette i alle dagtilbud. Samtidig tilbydes der i alle dagtilbud sund mad. Lokalt i Ishøj arbejder daginstitutionerne med måltidspædagogik, med en undersøgende tilgang, der understøtter nysgerrighed og mod i tilgangen til mad, og skal på den vis bidrage til at grundlægge gode og sunde madvaner hos børn. Ambitionen har været at forbedre børnenes sundhed med nærende kost.

Der mangler fortsat specifik viden om hvorvidt disse kompetencer leder til sundere børn på alle sundhedsparametre. De nuværende tilgængelige studier, viser at litteraturen omkring effekterne af maddannelse på lang sigt er yderst begrænsede. Der mangler kvalitative såvel som kvantitative studier, der kan fortælle mere om hvordan maddannelse i daginstitutioner og skoler, påvirker børns sundhed på lang sigt.

Siden 2010/2011 har Center for Børn og Forebyggelse hvert år lavet en undersøgelse i indskolingen af børnenes vægt, hvorfra det er opgjort, hvor stor en andel der er overvægtige såvel som svært overvægtige (Figur 9):

³ I Ishøj Kommune mener 37 % 7.-9. klasser elever, at de er helt tilfredse med deres vægt. Det samme tal gør sig gældende på landsplan.

Figur 9:

Kilde: Center for Børn og Forebyggelse, Indskolingsundersøgelse 2021.

Som det fremgår af figuren er det i skoleåret 2020/2021 28,1 % af indskolingsbørn i Ishøj, der kategoriseres som overvægtige/svært overvægtige. Det fremgår samtidig at 2020/2021 er det år, hvor der er registreret flest overvægtige og flest svært overvægtige.

Der vil være mange faktorer der påvirker udviklingen i vægt – generel samfundsudvikling, corona, tilgængelighed til sund hhv. usund kost. Der kan derfor ikke trækkes en sammenhæng mellem indsatsen i forhold til kost og bevægelse og udviklingen i overvægt blandt indskolingsbørn. Det kan blot konstateres, at der er en udfordring, og at den er stigende over tid.

Indsatser - overvægt

Svær overvægt er et alvorligt folkesundhedsproblem, og er en risikofaktor for en lang række sygdomme og tilstande, herunder hjerte-kar-sygdomme, type 2-diabetes, flere former for kræft, ledsmerter, søvnapnø, reproduktionsproblemer og for tidlig død. Hertil kommer, at mange med svær overvægt udsættes for diskrimination og stigmatisering på grund af deres overvægt, hvilket kan have alvorlige konsekvenser med dårlig trivsel til følge.

Sundhedsstyrelsen anbefaler at indsatser, der kan bidrage til at forebygge udvikling af svær overvægt ikke alene skal have fokus på individet, men i højere grad fokus på at skabe sunde rammer for hverdagslivet. På børneområdet arbejdes der i Sundhedsplejen på at etablere en tidlig forebyggende indsats i forhold til tidligt ammeophør. Sundhedsplejen vil med baggrund i forskning opstarte et projekt, som har fokus på de psykosociale faktorer betydning for ammeophør. Ved ammeudfordringer er der tilbud om ammevejledning fra sundhedsplejersker i Ammerådgivningen en gang ugentligt. Sundhedsplejen i Ishøj deltager desuden i 2022 i ammeprojekt om fælles tværsektoriel strategi mellem kommuner og Hvidovre Hospital.

I Ishøj kommune har vi derudover ikke særlige tilbud til familier med børn i førskolealderen, som har udfordringer med overvægt hos barnet.

For børn i skolealderen kan der via Sundhedsplejen tilbydes op til tre trivselssamtaler, hvor fokus er trivsel og sundhed. Som den mest systematiske indsats, har Ishøj Kommune i flere år haft tilbudet Tip Tab Tynde til børn med overvægt og deres familier. Statusrapporten for Tip Tab Tynde i skoleåret 2020-2021 opsummerer resultater fra skoleåret, og viser blandt andet, at andelen af deltagende børn, som har reduceret deres BMI er steget. Trods reduktioner i børnenes BMI er familierne i Tip Tab Tynde dog fortsat udfordrede af væsentlige overvægtsproblematikker. Der er behov for at udvikle et mere effektivt tilbud.

På voksenområdet er der ikke specifikke tilbud målrettet borgere med overvægt. Dog skal det nævnes, at der selvfølgelig er en lang række idrætstilbud, der også kan være med til at forebygge overvægt – såfremt de bruges.

Mental Sundhed

I forhold til flere af faktorerne indenfor mental sundhed ligger borgerne i Ishøj Kommune mere på linje med resten af regionen ifølge Sundhedsprofilen 2021. Samtidig kan der på flere af områderne ses en stigning fra 2017 til 2021 for borgere i Ishøj Kommune (såvel som i regionen).

Når det gælder målingen på "dårlig livskvalitet", så ligger Ishøj Kommune på niveau med Regionen med 5% af borgerne. I forhold til ensomhed, så er der 13% af borgerne i Ishøj Kommune, der oplever ensomhed, hvilket svarer til gennemsnittet for regionen. Til gengæld ligger borgerne i Ishøj Kommune en smule højere i forhold til "Høj score på stressskala". Her ligger Ishøj Kommune på 33 %, mens det er 20 procent for regionen. Her er der også en stigning i forhold til 2017.

Mental sundhed og trivsel hos nybagte forældre

Sundhedsplejen i Ishøj gennemfører metodisk baserede screeninger for mental sundhed og trivsel hos nybagte forældre i en høj andel af kommunens småbørnsfamilier. Der er blandt familier med bopæl i Ishøj Kommune gennemført screeninger blandt mødre til 71 % spædbørn og fædre til 33 % spædbørn. Set i forhold til de øvrige kommuner er der en lidt lavere andel mødre i Ishøj Kommune, som udviser tegn på fødselsdepression. Familien tilbydes "lyttebesøg" af sundhedsplejerske som opfølgning.

Mental sundhed: Unge

Et lidt mere markant billede tegner sig i Sundhedsprofil for 9. klasse 2020-2021, som viser, at mange unge af og til føler sig ensomme, jf. tabel 10. 7,7 % af eleverne i 9. klasse i Ishøj føler tit eller meget tit, at de er ensomme. I 2019-2020 var det 6,8 %. Sundhedsplejerskerne har mulighed for at give behovssamtaler på skolen eller henvise til tværfaglige tilbud.

Tabel 10:

Spørgsmål	9. klasse på landsplan	9. klasse i Ishøj
Tit eller meget tit ensom	3,5 %	7,7 %

Fra skoleårene 2018-2019 til 2020-2021 er der sket en procentvis stigning på 2,5% af elever i 9. klasse i Ishøj Kommune, der giver udtryk for, at de tit eller meget tit føler sig ensomme. Af Sundhedsprofilen fremgår det, at stigningen kan skyldes flere faktorer såsom det øgede fokus på den enkelte og udelukkelse af fællesskaber. Flere af eleverne i 9. klasse har i forbindelse med Sundhedsplejens udskolingsundersøgelse forklaret, at de godt kan føle sig ensomme, selvom de er sammen med andre. Derudover kan Covid-19 også have en betydning grundet begrænsede muligheder for at mødes. Sundhedsplejerskerne er opmærksomme på at henvise elever, som giver udtryk for, at de ofte føler sig ensomme til tilbud på skolen eller i Center for Børn og Forebyggelse. Desuden sætter sundhedsplejerskerne i dialog med skolelærerne fokus på emnet i forbindelse med undervisningen.

Indsatser – Mental Sundhed

På børne- og ungeområdet er der en række generelle indsatser fx i regi af Sundhedspleje og PPR og tilbud om Åben Psykologisk Rådgivning. I Center for Børn og Forebyggelse vil der derudover i kraft af det puljefinansierede projekt "Psykologisk behandling i PPR" i de kommende år blive indført nye forebyggende indsatser målrettet skoleelever med problematikker, som blandt andet kan relatere sig til ensomhed, angst og psykisk sårbarhed. Der kan henvises til samtaler på skolen ved sundhedsplejerske eller øvrige tilbud i Center for børn og Forebyggelse fx Back 2 School, Få styr på angsten og Psykologisk Behandling i PPR Lettere behandling. Der er desuden et nyt tiltag, Mindhelper, som drives af de fem regioner, det er en informationshjemmeside for unge om mental sundhed.

På Voksenområdet blev der med budget 2022 vedtaget et nyt investeringsprojekt, som via samarbejde på tværs af kultur, beskæftigelse og socialområdet skal bidrage til at forbedre borgernes mentale sundhed og generelle livskvalitet ved at bruge kulturen som middel. Målgruppen for denne indsats er borgere, der ellers er på vej mod mere permanent offentlig forsørgelse, og med mål om at de kommer tættere på arbejdsmarkedet.

3. Sundhedsudgifter: Økonomi 2019-2022

I det følgende fremstilles økonomioverblik med oversigt over udvalgte sundhedsudgifter.

Sundhed er en opgave, som kommunen har til fælles med flere andre aktører – særligt regionen og de praktiserende læger. Det indebærer, at vi på en række områder er afhængige af samarbejdet med fx region eller praktiserende læger i forhold til at skabe succesfulde indsatser.

På nogle områder er vi som kommune forpligtet til at stille en service til rådighed – fx børnetandpleje. På andre områder har en forpligtelse til at yde tilskud til behandling – fx til fysio-terapi. Endelig er der sundheds- og forebyggelsesområdet, hvor vi er forpligtet på nogle områder (fx forløbsprogrammer), men ellers selv sætte serviceniveauet.

Ishøj kommune bruger hvert år betragtelige udgifter på Sundhedsområdet, som det fremgår af tabel 11 nedenfor,:

Tabel 11: Oversigt over Ishøj Kommunes sundhedsudgifter (kommunale aktiviteter).

	2019	2020	2021	Budget 2022
Genoptræning og vedligeholdelsestræning	9.471.000	11.054.000	11.729.000	11.492.000
Fysioterapi	2.956.000	3.026.000	3.060.000	3.114.000
Tandplejen	12.838.624	12.168.100	13.727.000	13.098.000
Sundhedsfremme og forebyggelse	4.643.000	6.491.546	6.441.000	6.156.000
Kommunal sundhedstjeneste	6.364.453	6.251.282	6.891.000	6.910.000
Andre sundhedsudgifter	771.000	783.000	790.000	715.000
Samlet	37.044.077	39.773.928	42.638.000	41.485.000

Foruden de direkte udgifter vi har til sundhedsindsatser i kommunen, så skal vi som kommune også medfinansiere regionens behandling af kommunens borgere (kommunal medfinansiering, KMF). Siden 2019 har den kommunale medfinansiering været afregnet via acontobetaling og ikke på baggrund af faktiske udgifter. Der arbejdes på nyt KMF afregningssystem i Sundhedsministeriet, og det forventes, at der i løbet af sommeren 2022 åbnes op for kommunernes adgang til at trække data i hele eSundhed.

Tabel 12 viser oversigt over de årlige aconto-afregninger for Ishøj Kommune. Den sidste kolonne er forventningerne til betaling for 2022.

Tabel 12:

1000 kr.	2019	2020	2021	F 2022
Aconto KMF-afregninger, Sundhedsministeriet opgørelse	90.506	91.671	92.872	94.190

Kilde: Sundhedsministeriet cirkulære og KMD træk.

Endvidere skal vi som kommune betale for borgere, som er indlagt på hospital, som er meldt færdigbehandlet af regionen (Kommunal fuldfinansiering). I nedenstående tabel 13 vises de udgifter til kommunal fuldfinansiering, som Ishøj Kommune havde til færdigbehandlede patienter, patienter på hospice samt ambulans genoptræning i sygehusregi⁴. I 2021 var der samlet 17 borgere som enten lå på sygehuset, som færdigbehandlede eller på hospice, og i 2020 var der samlet 13 borgere. Den gennemsnitlige indlæggelse til færdigbehandlede/hospice kostede Ishøj Kommune 18.127 kr. i 2021, med gennemsnitlig indlæggelse på 8 dage. I 2020 kostede indlæggelse i den samme kategori 55.302 kr. og med gennemsnitlig indlæggelse på 26 dage.

Samlet set betalte Ishøj Kommune 308.165 kr. i 2021, mod 718.926 kr. i 2020 i kommunal medfinansiering for indlæggelser til færdigbehandlede borgere samt borgere på hospice. Overstående gælder for somatiske indlæggelser, dvs. fysisk sygdom.

Tabel 13: Kommunal fuldfinansiering i perioden 2019 -2021.

	2019	2020	2021
færdigbehandlede, somatik, og hospice	531.712	718.926	308.165
færdigbehandlede, psyk.	ikke oplyst	78.699	357.730
ambulant genoptræning	453.050	361.441	364.840
Samlet	984.762	1.159.066	1.030.735

Kilde: eSundhed

Kilde: KMD-udtræk på hovedkonto 4 (sundhedsudgifter), dvs. uden KMF og KFF.

Benchmark

Nedenstående tabel 14 er en oversigt over udvalgte sundhedsudgifter for Ishøj Kommune og de vestegnskommuner, som vi normalt sammenligner os med. Tallene er taget fra KL's årlige nøgletalskatalog "Kend din kommune 2022". Benchmark-kommuner er følgende: Vallensbæk, Hvidovre, Albertslund, Glostrup og Høje Taastrup.

Tabel 14:

⁴ Færdigbehandlede patienter og patienter på hospice er en samlet kategori i systemet, hvilket kan være misvisende, da det kun er de færdigbehandlede patienter, som kommunen skal sørge for et tilbud til.

I 2020, PL-2022	Ishøj	Vallensbæk	Hvidovre	Albertslund	Glostrup	Høje-Taastrup
Nettodriftsudgifter på hovedkonto 4 (sundhedsudgifter) pr. indbygger	2066	1720	1696	1648	1725	1590
Autoriseret sundhedspersonale pr. 1000 indbygger i 2020	8,9	5,9	6,8	7,4	11,4	8,0
Udgifter til Hjemmesygepleje pr. indbygger over 67 år i 2020	4206	4195	8120	11623	7381	8515
Udgifter til genoptræning vedligeholdelsestræning pr. indbygger i 2020	663	457	420	447	690	337
Udgifter til sundhedsfremme og forebyggelse pr. indbygger i 2020	294	344	308	143	98	145

Kilde: Kend din kommune 2022, KL.

Nettosundhedsudgifterne (dvs. uden KMF og KFF) varierer med mellem 1.074 kr. – 2.764 kr. pr. indbygger blandt landets 98 kommuner. Ishøj Kommune har den 6. højeste udgift pr. indbygger. I forhold til hjemmesygepleje, så ligger Ishøj Kommune blandt de kommuner med laveste udgifter. 88 kommuner har således højere udgifter til hjemmesygepleje.

4. Erfaringer med sundhedsindsatser

Erfaringer med sundhedsindsatser, herunder borgernes brug af sundhedstilbud, erfaringer og vurdering af indsatser ift. målgrupper:

- Forløbsprogrammer til KOL, cancer, diabetes, lænderyg:
 - Tilbud med kvalitet og effekt som borgerne benytter⁵. Borgerne skal dog have en diagnose for at være i målgruppen. Det gør egentlig promovoring for tilbuddet lidt specielt. Rekruttering sker primært gennem hospital, egen læge eller øvrige kommunale tilbud. Derudover anvendes fællesannoncen i Sydkysten.
 - Ernæringsterapi til kronikere og småtspisende:
 - Vi fokuserer på de småtspisende, som er i en ernæringsmæssig risiko og derfor prioriteres højest. Vi får en del henvendelser vedr. overvægt, som vi ikke har et tilbud til. Det er dog ikke bare gjort ved at oprette et tilbud hos sundhedskonsulenterne, da det kræver en større og tværfaglig indsats.
 - Rygestopkurser: Vi har et flerkommunalt samarbejde om disse borgere, men vores tilbud henvender sig primært til de ældre voksne. Tilbuddet skal revitaliseres på bagkant af corona.
 - Ishøj Kommune har ønsket at være røgfri arbejdsplads. Arbejdet med røgfri arbejdsplads har ikke haft det fornødne fokus, men der er i foråret 2022 sat gang i processen igen, og der er således

⁵ Se bilag for oversigt over forløbsprogrammer.

udsendt spørgeskema til alle kommunens arbejdspladser med henblik på at få en status over arbejdet såvel som at få skabt fokus på arbejdet igen i organisationen.

- At følge borgere fra genoptræning til Fitness Ishøj:
Vi har gode erfaringer med næsten bogstaveligt at følge borgere fra ét tilbud til det næste, hvor genoptræningen planlægger et møde med en instruktør i Fitness Ishøj, hvor borger, fysioterapeut og fitnessinstruktør mødes i Fitness Ishøj, hvorved der er skabt forbindelse på vores initiativ. Hvorvidt borgerne holder ved i Fitness Ishøj, vides ikke.
- Center for Kultur og Fritid har mange forskellige tilbud både med kobling til civilsamfundet og til vores kulturelle driftsteder⁶. Det er alle gode tilbud, men rekrutteringen er svær og mangelfuld. Hvis vi gerne vil have succes med tilbuddene, så er erfaringen, at der er behov for et tværgående samarbejde, som både sikrer kendskab hos de fagprofessionelle, og som kan bidrage til at borgerne kender og benytter tilbuddene.
- Center for Børn og Forebyggelse vil fremover i Tip Tab Tynde fokusere på inklusions- og eksklusionskriterier for deltagelse i indsatsen. Familiernes motivation for forandring bør være et væsentligt kriterie, opmærksomhed på procedurer for opstart og afslutning af indsatsen samt varighed af indsatsen. For børn, som ikke deltager i Tip Tab Tynde, vil der være brug for tværfaglig indsats med et helhedsorienteret tilbud til familien. Målgruppen for Tip Tab Tynde er familier til børn i skolealderen, hvor barnet har en overvægtsproblematik. For de fleste familier opstår overvægtsproblematikkerne dog tidligt i barnets liv. Forskning i overvægt blandt børn viser, at blandt andet amning, overgangskost og forældrenes interaktion med barnet i forbindelse med måltiderne såvel som forhold under graviditeten kan have betydning for udvikling af overvægt og svær overvægt i barndommen. Center for Børn og Forebyggelse vurderer derfor, at der er behov for at styrke den forebyggende indsats blandt familier til børn i førskolealderen. Som led heri arbejder Sundhedsplejen med at styrke tilbuddet om ammevejledning samt med at sikre et øget fokus på kost, bevægelse og gode hverdagsrutiner i hjemmebesøg.
- Center for Kultur og Fritid er sammen med Center for Voksne og Velfærd og Center for Beskæftigelse og Erhverv i proces med at udvikle kulturaktiviteter målrettet borgere uden for arbejdsmarkedet på kanten af depression, stress og angst, som led i udmøntning af investeringsprojekt.
- Indsatserne under Center for Kultur og Fritid er gode bud, men for at lykkes er vi nødt til at samarbejde om sundhed mere formaliseret og arbejde mere helhedsorienteret. Det er for kompleks en udfordring at løse decentralt.

Erfaringer fra andre kommuner:

- *Lær at tackle-kurser* omkring forskellige emner har haft gode resultater i en række af landets kommuner. Kurserne er fx målrettet borgere med kroniske lidelser samt angst og depression. Der findes fem basiskurser, der alle tilbydes som gruppeforløb med fysisk fremmøde. Flere af forløbene er udviklet til bl.a. unge (15-25 år) og til medborgere med begrænsede danskundskaber. Desuden kan flere forløb følges digitalt, fx hjemmefra, via pc, tablet eller smartphone. Forløbene er dog omkostningstunge.

⁶ Se bilag (oversigt over sundhedstilbud i Ishøj Kommune).

- I Vallensbæk Kommune har man 2 *diætister* ansat. Den ene er primært på opgaven med småtspisende + KOL-forløbsprogram, og den anden har øvrige forløbsprogrammer og overvægt. Vallensbæk har et tilbud til overvægtige, som er en boot camp i ca. 3 mdr. med motionskonsulent, fysiske trænere og diætister. Det kører to gange årligt med henvisning fra egen læge som til forløbsprogrammerne. Målgruppen er de 18-65-årige. Det er en række fysiske krav til, at man skal kunne følge med. Der er en forventning om, at borgerne træner på egen hånd flere gange om ugen. I forløbet er der flere møder i starten og slutningen og en enkelt opfølgning midt i. Målgruppe: BMI +30 eller type 2 diabetes og en vis grad af overvægt. Der er ikke et samarbejde med psykolog eller fokus på hele familien. Der er egenbetaling, fordi borgerne meldes ind i håndboldforeningen og kan træne videre efter forløbet. Det koster ca. 600 kr. for borgerne. Fordelen ved dette er, at borgerne er motiverede.
- Nogle kommuner er en del af projektet Børneliv i sund balance, som er støttet af Nordea Fonden. Projektet skal medvirke til at styrke kommunens ansatte og borgere til at arbejde sammen om at skabe en hverdag med leg og bevægelse, sund mad og drikke samt oplevelser og nærvær. <https://www.kl.dk/media/24468/kommunefolder-om-boerneliv-i-sund-balance.pdf> Erfaringer og resultater fra disse projekter kendes ikke.

5. Administrationens anbefalinger

I ovenstående har vi gennemgået en lang række data og erfaringer fra sundhedsområdet. Der har særligt været fokus på overvægt, rygning og mental sundhed, da det er disse udfordringer, der i særligt grad træder frem i diverse undersøgelser af borgernes sundhedstilstand for børn, unge såvel som voksne.

I forhold til Sundhedsprofilen er mental sundhed det område, hvor Ishøj Kommune adskiller sig mindst fra regionen generelt. Det er samtidig et område, hvor der allerede er etableret, eller er i gang med at blive etableret en række indsatser såsom investeringsprojekt på voksenområdet og mindre behandlingstilbud til børn og unge.

I forhold til rygning er der god viden om, hvad der skal til for at nedbringe antallet af rygere, og der er etableret samarbejde med andre kommuner. Derudover er der også efter corona igen sat fokus på Ishøj Kommune, som røgfri arbejdsplads.

Både i Sundhedsprofilen og i de øvrige datakilder der er præsenteret i denne analyse, fremgår det klart, at der i markant grad er en udfordring med overvægt og svær overvægt i Ishøj Kommune sammenlignet med øvrige kommuner. Der er i Ishøj Kommune kun mindre special- indsatser i forhold til overvægt såsom Tip Tap Tynde på børneområdet. Der er ingen specifikke indsatser på Voksenområdet.

Der er igennem analysen nævnt en række områder, hvor administrationen er i færd med at udvikle indsatserne. Såfremt det politisk ønskes, at der skal iværksættes nye indsatser på sundhedsområdet, så er det administrationens anbefaling, at der fokuseres på ét område af hensyn til muligheden for at holde fokus. Det vil videre være administrationens anbefaling, at der i så fald arbejdes videre med overvægt, da det er et område, hvor der i dag kun er få indsatser, men mange med problemer.